

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Václav Klaus: Nedopustíme popření smyslu 28. října

Jiří Weigl: Oslavy 28. října – tradice a jejich úskalí

Ladislav Ják:
Zvetíme se k obraně veta?
Děti, po nichž je veta

Jiří Weigl:
Preventivní válka na Ukrajině

Václav Klaus: Zamyšlení u příležitosti 70. výročí Vysoké školy ekonomické

Ivo Strejček: Pohár trpělivosti ještě nepřetéká, ale...

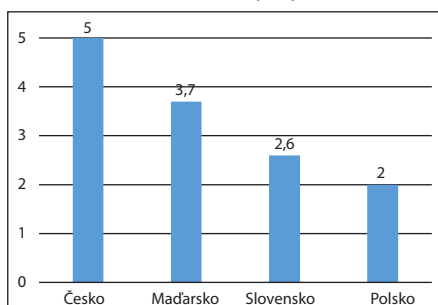
Václav Klaus: Před padesáti lety zemřel Ludwig von Mises

Filip Šebesta: Mesianismus liberální demokracie po česku

ŘÍJNOVÝ GRAF IVK

Dotace v zemích V4

podíl dotací na celkových vládních výdajích v roce 2022 (v %)

Pramen: Eurostat, 2023

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 15/29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz
IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 31. 10. 2023

Nedopustíme popření smyslu 28. října*

Václav Klaus

Dámy a pánové, s některými z Vás jsme se na stejném místě, ve stejnou dobu a ve stejný den, už jednou setkali. Bylo to před třemi lety, v okamžiku nesmyslných covidových zákazů. Jakékoli shromažďování lidí (a navíc bez roušek) bylo zakázáno a já jsem se pak o svém tehdejším provinění musel dlouho soudit. Teď nečekám atak úřadů, spíše politických odpůrců, lidí, kteří nesnesou jiný názor než ten vlastní.

28. říjen je vážné datum, k vážnému datu se mají pronášet vážné projevy a vážný projev je projev připravený, tedy psaný. A psaný text je nutné číst.

28. říjen je vážné datum, k vážnému datu se mají pronášet vážné projevy a vážný projev je projev připravený, tedy psaný.

Scházíme se v den státního svátku před historickou budovou, v níž byla před 105 lety vyhlášena Československá republika. Od tohoto okamžiku se datují dějiny naší moderní státnosti. Scházíme se zde právě my, kterým o naši republiku skutečně jde, a právě zde, protože tuto zásadní událost našich dějin, o níž bude dnes na jiných fórech pronesena spousta převážně prázdných slov, chceme vzpomenout vážně. Optikou této události se chceme dívat na nepříliš radostný dnešek a na akutní hrozbu, kterou je vzdání se myšlenky 28. října.

Pro naše rodiče a prarodiče, pro generace, které přežily útrapy první světové války, byly události 28. října 1918 zásadním zlomem. Po třech stoletích habsburské nadvlády a po čtyřech letech válečných hrůz nastal konec války, spolu s ním se rozpadla

* Proslov na Shromáždění k 105. výročí vzniku Československé republiky před Obecním domem, Praha, 28. října 2023.

habsburská monarchie a zrodila se nová republika.

Nesla v sobě mnohé rysy této přelomové chvíle – nejenom velké vlastenecké nadšení, ale i zděděné i nově vzniklé národnostní problémy. Ekonomika byla válkou zcela

Pro naše rodiče a prarodiče, pro generace, které přežily útrapy první světové války, byly události 28. října 1918 zásadním zlomem.

vyčerpána. Ještě, že jsme měli Rašína a vyhnuli se poválečné inflaci, která proběhla v nebyvalé výši všude kolem nás. Naši předkové si také začínali brzy uvědomovat naši závislost na měnících se velmocenských poměrech. Radost a naděje však tehdy

EDITORIAL

Na tomto místě pravidelně nacházíte rychlý glosovaný přelet nad vydáním Newsletteru, které zrovna držíte ve svých rukou. Tentokrát jsme se rozhodli uvolnit toto místo několika „říjnovým“ citátům Václava Klause z knihy *Myšlenky*, kterou před dvěma lety pro IVK sestavil kolega Tomáš Břicháček. Hovoří samy za sebe. Další komentářů k nim není zapotřebí.

„Víme, že trvalý úspěch a prosperita záleží pouze na nás samých, na naší pracovitosti, vynalézavosti, podnikavosti a na našem zdravém rozumu. Historie nás učí, že není snadných úspěchů, a já věřím, že si to všichni dobře uvědomujeme. Slávu a vážnost naší země neobnoví ani nezajistí okázalá gesta a velká slova, ale pouze a jedině každodenní usilovná a možná trochu přízemní práce každého z nás. V tom je praktické, činné vlastenectví, jehož je nám dnes všem, bez rozdílu životního názoru, náboženského vyznání i politického přesvědčení, tolik zapotřebí, a jehož se nám v každodenních sporech a rozmlíškách leckdy nedostává.“ (1993)

„Zneklidňuje mne, jak jsou dnes podceňovány či dokonce zesměšňovány takové hodnoty, jako je vlastenectví

(Pokračování ze strany 1)

a národní hrdost, a jak jsou prezentovány jako cosi nemoderního a zastaralého, možná i trochu nebezpečného. Je smutné, že se vědomí národní soudržnosti téměř zatajuje a že se za ně nestydíme snad pouze při hokejových či fotbalových mezinárodních zápasech. Překvapují mě názory, že je suverenita naší země věcí zanedbatelnou a že je možné nebo přímo žádoucí právo rozhodovat o našich záležitostech odezdat mimo nás.“ (1998)

„Hlásím se k pozitivnímu vlastenectví a velmi citlivě vnímám vlastní soudržnost s českým národem a státem. Nemožu přijmout názor, že stát je jen jakási veteš devatenáctého století a že teď konečně nadešlo pozitivní období lidských dějin, kdy bude tahle veteš smetena a konečně dojde k totálnímu osvobození lidstva.“ (2001)

„Pojem vlast patří mezi těch několik málo, které nemáme právo zpochybňovat, relativizovat či se k nim chovat laxně. Patří mu projevy úcty a bedlivé ochrany. I proto, že nejde jen o něco, co bychom vytvořili my sami, dnes žijící, něco, co se proto může stávat předmětem aktuálních mocenských a politických her pro jedno či dvě volební období.“ (2008)

„Nejsme pouze statistickým součtem oddělených a osamělých bytostí, ale společenstvím více než deseti miliónů občanů, příslušníků jedné, široce rozvětvené rodiny, která si rozumí nejen společným jazykem, ale také tradicemi, historickými zkušenostmi, specifickou kulturou a v nejvyšší možné úrovni obecnosti i společnými zájmy.“ (2010)

mimo veškerou pochybnost převládaly. Vznik samostatné a svobodné Československé republiky byl vyvrcholením společenské, ekonomické a kulturní emancipace, kterou si Češi dlouhou dobu přáli a ke které v průběhu 19. a počátkem 20. století směřovali.

Vznik samostatné a svobodné Československé republiky byl vyvrcholením společenské, ekonomické a kulturní emancipace, kterou si Češi dlouhou dobu přáli a ke které v průběhu 19. a počátkem 20. století směřovali.

Nadšení a euforie však nejsou na věky. A hlavně nestačí. Již po dvou desetiletích se ukázalo, na jak vratkých základech naše státnost a suverenita stály. Hitlerovi stačila krátká doba a z Československé republiky zbyly trosky. Pro české Němce byl sám koncept republiky od samého počátku ne-

přijatelný a bez válečné porážky Německa v roce 1918 by vznik naší republiky nikdy neakceptovali. Při první příležitosti usilovali o její rozbití. Iluzí se ukázalo být zahraničně-politické opření se o západní velmoci.

Nadšení a euforie však nejsou na věky. A hlavně nestačí. Již po dvou desetiletích se ukázalo, na jak vratkých základech naše státnost a suverenita stály.

Nechceme to slyšet, ale Mnichov byl logickým důsledkem tehdejšího evropského vývoje, nebyl nečekanou katastrofou. I skutečnost, že jsme se po druhé světové válce dostali do Stalinova područí, s tím vším souvisela.

Teprve listopad roku 1989 znovu oživil naději 28. října 1918. Na události, které po 17. listopadu v naší zemi bezprostředně následovaly, můžeme vzpomínat s hrdostí. Bohužel už jen vzpomínat. Dnešní vláda se od idejí svobody z počátku 90. let stále více vzdaluje, což vyvolává frustraci stále se zvětšující části naší společnosti. Frustrace ale nestačí. Frustrace není politickým programem. Nemá-li zůstat neproduktivní pasivitou, musí být rychle nahrazena pozitivní politickou aktivitou. A té se musí zúčastnit každý z nás.

Dnešní vláda se od idejí svobody z počátku 90. let stále více vzdaluje, což vyvolává frustraci stále se zvětšující části naší společnosti. Frustrace ale nestačí. Frustrace není politickým programem.

Nebude to snadné. Potřebnou změnu je a bude těžké prosadit nejen z důvodů naší domácí nejednoty a jisté ochablosti a změklosti. Bude to těžké i z toho důvodu, že doma už dnes nejsme sami. Už je tu s námi – se všemi svými viditelnými i neviditelnými emisary a jejich ochotnými domácími pomocníky – i Evropská unie a my při

jejím rozhodování o nás a za nás taháme za kratší konec provazu, neboť pro vlivné síly dnešní Evropské unie je národní stát a jeho existence už jen reliktem minulosti.

Zrušením hranic a otevřením stavidel pro masovou migraci jsou v Evropě připravovány podmínky k vytvoření nové multikulturní společnosti, což lidé nejen u nás doma nechtějí. Důsledkem je fatální odchycení evropských elit od občanů evropských zemí. Jsme svědky nové etatizace a socializace Evropy. Jsme svědky násilného prosazování zelené ideologie, která staví člověka a přírodu do nesmiřitelného protikladu.

Zrušením hranic a otevřením stavidel pro masovou migraci jsou v Evropě připravovány podmínky k vytvoření nové multikulturní společnosti, což lidé nejen u nás doma nechtějí.

Snaží se nás přesvědčit, že česká státnost, národní hrdost, vlastenectví a obhajoba národních zájmů jsou jen přežitky minulosti. Že je to pouhé staromilství. Vidíme to zcela jinak. Právě dnes, 28. října, bychom měli říci jasně a nahlas, že to, co před 105 lety vytvořili Masaryk, Rašín, Beneš a další, pro nás zůstává závazkem i dnes.

Uchovat a ubránit naši státnost a suverenitu a předat je následujícím generacím musíme i my cítit jako svůj závazek. Víme, že byly vybojovány za velkých obětí a v mimořádných okamžicích historie. V Bruselu však – s jistou nadsázkou řečeno – o nic jiného než o anti-dvacátýosmý říjen už dávno nejde.

Kéž by to měli na mysli ti, kteří se v demokratické volbě dostali a dostanou do čela dnešní České republiky. Abychom k tolik potřebné změně přispěli, musíme rychle začít hledat takové politiky, kteří by byli schopni nás k obratu a k novému zítřku dovést. Jsme tu dnes proto, abychom tyto své obavy řekli veřejně, s plnou vážností a naléhavostí. ■

Předplatné IVK na rok 2024

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 1000 Kč.
Studentské předplatné 500 Kč.

predplatne@institutvk.cz

Oslavy 28. října – tradice a jejich úskalí

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Tento týden oslavíme 105. výročí vzniku naší moderní státnosti. 28. říjen je naším hlavním státním svátkem, skutečnými narozeninami republiky, a proto především dění na Pražském hradě, kde oslavy vrcholí, získává oprávněnou pozornost nejen v politických a mediálních kruzích, ale tradičně i v široké veřejnosti.

Letos půjde o příležitost pozoruhodnou nejen z toho důvodu, že jde o půlkulaté výročí, ale také proto, že půjde o první oslavu státního svátku v režii nové hlavy státu, která mu nepochybně bude chtít dát svůj viditelný rukopis. Jakožto pamětník, který se přípravou a průběhem oslav 28. října na Pražském hradě 10 let zabýval, si dovoluji na toto téma několik poznámek.

Tou nejdůležitější, podstatnou věcí, na níž má při oslavách na Pražském hradě být upřena hlavní pozornost, by měl být projev prezidenta republiky, který v tento mimořádný den obrátí pozornost veřejnosti ke smyslu, tradici a odkazu naší státnosti.

28. říjen je na prvním místě výročím vznikem republiky a v souladu se zákonem se stalo tradicí, že součástí oslav tohoto státního svátku je mimo jiné předávání státních vyznamenání. Tou nejdůležitější, podstatnou věcí, na níž má při oslavách na Pražském hradě být upřena hlavní pozornost, by mělo být něco jiného – projev prezidenta republiky, který v tento mimořádný den obrátí pozornost veřejnosti ke smyslu, tradici a odkazu naší státnosti, který promluví o hrozbách, problémech, úspěších i nadějích, kterými naše země žije, který se pokusí dát národu orientaci v dnešním složitém světě. První dva prezidenti Václav Havel a Václav Klaus takové projevy pronášeli, bylo by dobré, kdyby se současný prezident na tuto tradici pokusil navázat.

Vyznamenávání bude přesto i letos nepochybně velmi sledovanou a diskutovanou součástí oslav státního svátku. V mnoha zemích, především na jih od nás, se řády a vyznamenáními hýří a patří k dobrému tónu každému hostu z ciziny nějaké udělit. U nás je tradice jiná, daleko vážnější. Udě-

lení státního vyznamenání je významný krok hlavy státu, jenž vyžaduje kontrastní premiéra a měl by vyjadřovat skutečně výjimečné zásluhy vyznamenaného o zemi a národ. Prezident by takto měl k této své pravomoci přistupovat, udržet svou volbou autoritu a vážnost státních vyznamenání a výběrem vyznamenaných veřejnosti také něco podstatného nejen o naší době, ale i o sobě a svém pohledu na naši společnost naznačit.

Udělení státního vyznamenání je významný krok hlavy státu, jenž vyžaduje kontrastní premiéra a měl by vyjadřovat skutečně výjimečné zásluhy vyznamenaného o zemi a národ.

V devadesátých letech, po 40 letech totality, měl prezident Havel relativně snadnou úlohu – stovky hrdinů, umělců, vynikajících lidí všech oborů po letech pronásledování, umlčování a přehlížení dávaly výběru vyznamenaných zásadní logiku – napravit politické křivdy. Spousta vynikajících osobností se svobodné doby nedožila – vyznamenávání in memoriam mělo proto hlubokou logiku. Počty vyznamenávaných byly vysoké a společnost se touto cestou snažila symbolicky splatit dluh svým významným dcerám a synům.

Po více než 30 letech je situace poněkud odlišná. Velké křivdy byly touto cestou alespoň formálně napraveny, hrdinové, sportovci a umělci ve velkých počtech oceněni. V běžných poměrech nebyvá snadné udržet velmi vysoké nároky na lauréáty státních vyznamenání, jak potvrzují časté kontroverze posledních let. Proto by snaha dosáhnout havlovských počtů vyznamenaných z 90 let měla mít silný konkrétní.

Jelikož náprava křivd v dnešní době již není nejdůležitějším kritériem, měl by výběr vyznamenaných mít jinou, viditelnou logiku. Měl by být pro širokou veřejnost inspirací k občanským ctnostem, uměleckému mistrovství, odvaze, hrdinství, vědeckým, sportovním výkonům.

Hovoříme-li o státních vyznamenáních, potom jde o Řád bílého lva, který má 5 tříd občanské a vojenské skupiny, Řád TGM, rovněž s pěti třídami, medaile za hrdinství a medaile za zásluhy, každá ve 3 stupních. Prezidentu republiky kandidáty na státní vyznamenání navrhuji komory parlamen-

tu, občanská sdružení, zájmové organizace i jednotliví občané.

Jelikož náprava křivd v dnešní době již není nejdůležitějším kritériem, měl by výběr vyznamenaných mít jinou, viditelnou logiku. Měl by být pro širokou veřejnost inspirací k občanským ctnostem, uměleckému mistrovství, odvaze, hrdinství, vědeckým, sportovním výkonům. Stále více se ukazuje, že mezi státními vyznamenáními chybí cosi jako „řád práce“, oceňující vynikající výkon v oblastech jiných než politika, sport či umění.

Winston Churchill ani Karel Čapek státní vyznamenání od dnešní České republiky nepotřebují, stejně jako další velké postavy vzdálených dějin naší země či světa.

Dosavadní praxe rovněž prokázala, že by lidé měli být vyznamenáváni pouze jednou. Nemá příliš smyslu propůjčovat někomu několik různých tříd stejného řádu, jak dělal prezident Zeman, který z neznámého důvodu uznával pouze I. třídy obou řádů. Rovněž vyznamenávání in memoriam by mělo mít jisté limity – mělo by cosi sdělovat dnešním našim současníkům a měl by si je mít kdo převzít. Winston Churchill ani Karel Čapek státní vyzname-

II. světová válka odešla do historie stejně jako o 21 let dříve skončivší I. světová válka, nedává mnoho smyslu neustále vyznamenávat in memoriam neznámé bojovníky této války padlé před 80 a více lety.

nání od dnešní České republiky nepotřebují, stejně jako další velké postavy vzdálených dějin naší země či světa. Je třeba rovněž vzít v úvahu, že letos od konce II. světové války uplynulo již 78 let a nikdo z jejích hrdinů již nežije. II. světová válka odešla do historie stejně jako o 21 let dříve skončivší I. světová válka, války napoleonské či válka třicetiletá. Nedává mnoho smyslu neustále vyznamenávat in memoriam neznámé bojovníky této války padlé před 80 a více lety.

Letošní výběr vyznamenaných je již ukončen a přípravy na oslavy státního svátku vrcholí. Věřme, že prezident Petr Pavel při nich bude navazovat na dobré tradice minulých let a že nás svým projevem i výběrem vyznamenaných bude inspirovat k vážnému přemýšlení o naší státnosti a jejích tradicích.

23. října 2023

Zvetíme se k obraně veta? Děti, po nichž je veta

Ladislav Jaki
člen správní rady IVK

Prezident republiky Petr Pavel se nedávno nechal slyšet, že právo veta členských zemí je brzdou pokroku Evropské unie a že by se ho menší státy, jako jsme my, měly vzdát. Později trochu zařadil zpátečku a vysvětloval, že to nemyslel plošně, ale jen v oblastech vyžadujících pružnou spolupráci (asi chtěl říct direktivnější vedení těch silnějších).

O zbytky suverenity, kterou už trochu anachronicky zrovna slavíme, budeme připraveni velmi brzo.

Téměř v předvečer dne, kdy vzpomínáme sto páté výročí obnovení české národní suverenity, se konečně vyjasnilo, co měl Pavel namysli. O zbytky suverenity, kterou už trochu anachronicky zrovna slavíme, budeme připraveni velmi brzo. Výbor pro ústavní záležitosti Evropského parlamentu tento týden odhlasoval Němci a Francouzi připravený dokument, který výslovně navrhuje zrušit členským státům právo veta v 65 oblastech unijního práva. Ohledně například obrany, zahraniční politiky či energetiky už by za ostatní například fakticky rozhodovalo Německo za průzvukování Francie.

Podle informací z médií se prý v onom výboru mělo hlasovat už 12. října, ale na žádost polské – tehdy ještě opoziční – Občanské platformy bylo hlasování odloženo na 25. října, tedy až po volbách v Polsku. Přesto se největší odpor k těmto plánům ozývá právě z Polska, kde se objevil i hlasový pro vysáání referenda v této věci.

Jak se k tomu postaví svou suverenitu právě slavící Česká republika? S prezidentem, který myšlenku konce naší suverenity podpořil už rovnou dopředu? S premiérem, který ve své funkci znechtěl vše, co hlásal za celou svou předvládní osobní historii, kdy o unifikaci a centralizaci EU říkal jen to nejhorsí? Tihle lidé že budou naši suverenitu hájit? Ta je jim dobrá jen jako příležitost nechat si zahrát fanfáry ve Vladislavském sále.

Jak se k tomu postaví svou suverenitu právě slavící Česká republika? S prezidentem, který myšlenku konce naší suverenity podpořil už rovnou dopředu?

Ale z jiného soudku prachu. Autobusová zastávka. Děti se chystají do školy. Rána. Čtyři děti mrtvé, rozervané na kusy, dvě děti zmrzačené. Jedoucí narvaný autobus. Bum. Osm mrtvých, z toho tři děti. Hřiště v parku. Prásk. Jedno dítě zabitě, jedno těžce zraněné. A další a další podobné případy na denním pořádku.

Tak to hezky chodilo celých osm let. Aniž by to nějaké krasoduchy zajímalo. Proč taky. Mateřštinou oněch dětí byla přece ruština. A střelci byli žoldněří ukrajinských oligarchů. Po devíti letech jsou ze stejných míst odváženy děti pryč. Z míst, kam denně padají bomby, minometné granáty, raketové střely a dronové systémy. Prý aby ony děti byly násilně porušeny. Jak lze rusifikovat Rusy, to není úplně jasné. Jak se liší deportace od evakuace, to asi také ne. Je ale určitě dobré, že se takové věci vyšetřují a pomalu objasňují. Snad v některých případech i objektivně a nezávisle.

Urcití lidé ale žádné šetření nepotřebují. Potřebují zaujmout rozhodný a spravedlivě nahněvaný postoj. Trochu pozérský, trochu

kýčovitý, ale hlavně pokrytecký. Roztrhaná tělíčka je celá léta nezajímala, teď dojmají média svým hraným dojetím nad možná masovými únosy, možná bezpečnostními záchrannými kroky. Zabíjet děti v tom kraji lze, to nevádí, odvézt je odtamtud někam, kde se nestřílí, to je prý zločin.

Urcití lidé ale žádné šetření nepotřebují. Potřebují zaujmout rozhodný a spravedlivě nahněvaný postoj. Trochu pozérský, trochu kýčovitý, ale hlavně pokrytecký.

A kouzlem nechtěného ve stejných dnech, kdy se český Senát takto dojmá, zmizelo z české Wikipedie heslo Alej andělů. Tak se jmenují památníčky zabitým dětem v Doněcku, Luhansku a dalších městech Donbasu. Vymazat, ještě by se v tom někdo štoural. Není přece vůbec jedno, jaké dítě a kým je zabíjeno. Některá zabíjení dětí jsou evidentně pouze vedlejšími nechtěným projevem rozhodné a spravedlivé bezpečnostní a odvetné akce, jiné zabíjení dětí je nechtěným terorem a válečným zločinem. Tím může být i deportace-evakuace. Jen to člověku musí správně politicky myslet, aby věc nahlédl ve správném kontextu a ve správných proporcích.

Zabíjení dětí je hnusné vždy. A selektivní posuzování takového zabíjení je hnusné také.

Naštěstí nejsme odkázáni jen na elektornické slovníky, řízené pokrokovou ideologií. A tak leckdo mohl vidět francouzské či italské dokumenty o příbězích dětí, kterým jsou Aleje andělů věnovány.

Zabíjení dětí je hnusné vždy. A selektivní posuzování takového zabíjení je hnusné také.

26. října 2023

Preventivní válka na Ukrajině

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Průběh ukrajinské protiofenzívy a izraelská reakce na teroristický útok palestinského Hamásu nám umožňují realističtěji hodnotit informace nebo spíše dezinformace, kterými nás zásobují mainstreamová média a vládní politici ohledně konfliktu na Ukrajině.

Dnes můžeme slyšet, že Izrael povolal k odvetě vůči Hamásu v pásmu Gazy 300 000

rezervistů. To spolu s cca 200 000 mužů aktivně sloužících v izraelské armádě představuje přibližně půlmilionovou sílu chystající se k útoku na teritorium o výměře 365 km² s cca 2 milióny obyvatel. Přitom je nutné zdůraznit, že Hamás nedisponuje těžkými zbraněmi ani letectvem a Gaza se nachází pod totální vzdušnou a námořní blokadou.

Je známo, že Rusko v únoru 2022 zaútočilo na Ukrajinu – zemi s rozlohou cca 600 000 km² a přibližně 40 milióny obyvatel – necelými 200 000 vojáků. Zjevná nedostatečnost těchto sil je v totálním rozporu s údajnými cíli Ruska, jak nám jsou naší politickou a mediální elitou prezentovány. Podle

nich, nenapravitelně agresivní a imperiální Rusko má za cíl dobýt, okupovat a připojit Ukrajinu, a potom expandovat dále do Evropy. Jsme všichni fatálně ohroženi, jakýkoliv smír či dohoda s ruským agresorem není možná a jedinou možností je jeho vojenská porážka na Ukrajině. To je mimo jiné i oficiální postoj naší vlády a prezidenta.

Touto optikou se také naše veřejnost na konflikt na Ukrajině dívá a dívá. Sledovali jsme neúspěšný pokus ruských útočníků ovládnout letiště u Kyjeva a svrhnout rychle ukrajinský režim. Nadšení u nás vzbuzovaly příběhy o tom, jak nepočtení ukrajínští vlastenci vyzbrojení skvělými

americkými protitankovými raketami zahlnali na útěk kolony starých ruských tanků s dezorientovanými vojáky a neschopnými veliteli. David porazil Goliáše a dobro vítězí nad zlem. Rusové se od Kyjeva stáhli a prý směřují k nevyhnutelné porážce. Vše nám bylo vysvětleno údajnou Putinovou paralyzou a chronickým idiotismem a opilstvím ruských velitelů.

Rusko v únoru 2022 zaútočilo na Ukrajinu necelými 200 000 vojáků. Zjevná nedostatečnost těchto sil je v totálním rozporu s údajnými cíli Ruska, jak nám jsou naši politickou a mediální elitou prezentovány.

Nyní se ukazuje, že hlavní úsilí ruských sil bylo soustředěno jinam – do Záporoží, Donecké a Luhanské oblasti, kde ruský expediční sbor rychle obsadil široký pruh území podél hranic s Ruskou federací a Černým mořem a vytvořil tak rozsáhlé pozemní spojení Ruska se strategickým Krymem. Další vývoj konfliktu ukázal, že právě o tento koridor jde především a vše ostatní byly pouze krycí manévry či epizodní události. Dnešní situace potvrzuje, že následující více než rok Rusko usilovně na hranicích tohoto koridoru okupovaných území na jihovýchodě budovalo jakousi novou Maginotovu linii v očekávání ukrajinského protiútku. Dílčí boje o Bachmut, Severodoněck a další vedli z větší části wagnerovští žoldnéři a různé zvláštní útvary, zatímco vlastní ruská armáda se připravovala na odrazení očekávaného ukrajinského protiútku. Rusové se dokonce stáhli z Chersonu za Dněprem a z velké části Charkovské oblasti, což bylo opět prezentováno jako další velké ukrajinské bojové vítězství.

U nás a na celém Západě převládla velmi optimistická nálada, že skvělé západní zbraně a vlastenecké hrdinství Ukrajinců zaženou Rusy do moře a osvobodí okupovaná území včetně Krymu. Nikomu nepřišlo divné, že zpočátku podle našeho zpravodajství Ukrajina armádu téměř neměla, hrozila jí okupace, a náhle, za pár měsíců se odněkud vzaly vojenské síly, které si troufaly na porážku Ruska.

Dílčí boje o Bachmut, Severodoněck a další vedli z větší části wagnerovští žoldnéři a různé zvláštní útvary, zatímco vlastní ruská armáda se připravovala na odrazení očekávaného ukrajinského protiútku.

Je evidentní, že velká, vycvičená a vyzbrojená ukrajinská armáda nevznikla během pár týdnů nebo měsíců. Kancléřka Merkelová po svém odchodu z úřadu někde prohlásila, že tzv. Minské dohody, které Německo s Francií garantovaly, a které měly

Jde mu prioritně o pozemní koridor na Krym, protože bez něho by byl tento strategický poloostrov těžko hájitelný. Tím je vysvětlitelný charakter operace, velikost použitých sil i průběh bojů.

být řešením krize na ukrajinském Donbase, sloužily pouze pro získání času. Následující vývoj potvrdil, že to byl čas na vybudování a vyzbrojení ukrajinské armády připravené a schopné dobýt Donbas a Krym na Rusech zpět. To se do značné míry povedlo, USA

a další odváděli velmi dobrou práci a ukrajinská armáda je Rusům více než nebezpečným protivníkem.

A zde se také ukazuje skutečný smysl a záměr ruského útoku. Sledujeme preventivní napadení Ukrajiny ze strany Ruska, které nechtělo čekat, až bude Kyjev Američany a Západem vyzbrojen a připraven a pak si vezme svá původní území, jejichž oddělení Ruskem nikdy neuznal, zpět. Putin se rozhodl této variantě vývoje předejít a zaútočil v době, kdy si myslil, že je to pro něho ještě výhodné. Jde mu prioritně o pozemní koridor na Krym, protože bez něho by byl tento strategický poloostrov těžko hájitelný. Tím je vysvětlitelný charakter operace, velikost použitých sil i průběh bojů.

Svůj strategický koridor na Krym Rusové úspěšně drží a zdecimovaná a vyčerpaná Ukrajina bude čelit druhé válečné zimě.

Připustíme-li, že toto je hlavní cíl ruské agrese, nikoliv okupace Ukrajiny a její připojení k impériu, jak se nám neustále tvrdí, potom vše získává svoji logiku a Putin nelže, pokud říká, že „speciální operace“ plní svůj účel. Svůj strategický koridor na Krym Rusové úspěšně drží a zdecimovaná a vyčerpaná Ukrajina bude čelit druhé válečné zimě. Teď teprve jí půjde o existenci. Pokud bude válka pokračovat a předpokládána ruská ofenzíva by prolomila ukrajinskou frontu, měla by vyčerpaná země velký problém agresora zastavit. Na Blízkém východě se rozhořívá nové válečné ohnisko, které bude rovněž vyžadovat mnoho vojenského i diplomatického úsilí velmocí. Situace nejen na frontách se rychle mění. Myslí na to všechno vůbec někdo?

16. října 2023

Zamyšlení u příležitosti 70. výročí Vysoké školy ekonomické

Václav Klaus

Vážený přítomní, děkuji za pozvání na dnešní slavnostní shromáždění, na němž si připomínáme sedmdesáté výročí založení Vysoké školy ekonomické. Mnozí víme, že ani tehdy, v roce 1953, výuka ekonomie u nás nezačínala od nuly. Škola je dědičkou řady svých předchůdců, naposledy Vysoké školy politických a hospodářských věd.

Vystupuji zde za Národohospodářskou fakultu jako jeden z jejích profesorů, jako člen její Vědecké rady, ale zároveň jako někdo,

kdo vystudoval u konkurence, na fakultě obchodní. Vystupuji zde také jako jeden z nositelů titulu doktor honoris causa naší vysoké školy, což je pocta, které si velmi vážím. Je snazší dostat tento titul v dalekém zahraničí než na své vlastní alma mater.

Na VŠE jsem nastoupil v září 1958, tedy ve chvíli, kdy ještě ani zdaleka nebyla na světě většina rodičů dnešních studentů.

Kdyby mi to nebylo připomenuto, nevzpomněl bych si, že jsem při podobné příležitosti už hovořil. Bylo to před 20 lety, při 50. výročí VŠE. Vystupoval jsem tehdy v pozici prezidenta republiky. Když jsem si před několika dny svůj tehdejší projev pře-

četl – zdůrazňuji, že po napsání podkladu dnešního projevu, nikoli před ním – pochopil jsem, že jsem byl v roce 2003 mnohem optimističtější než dnes.

Příčin je jistě více, ale nemohu nezmínit i výraznou odlišnost ekonomických dat. V roce 2003 dosáhl náš ekonomický růst plus 3,8% (letos to bude mínus jedno či více procent) a inflace – naše dnešní prokletí – byla 0,1%. Jen Špidlův deficit státního rozpočtu i tehdy přesahoval 100 miliard. On si byl jist, že zdroje, neboli peníze, jsou. I když nebyly.

Když jsem byl panem děkanem Ševčíkem požádán, abych zde vystoupil, a když tvrdě vyžadoval, abych mu okamžitě nahlásil název svého vystoupení, bez většího přemýšlení jsem řekl: Jak vidí student VŠE

z přelomu 50. a 60. let dnešní svět a dnešní vysoké školství.

To bylo před mnoha měsíci. Když se datum dnešního setkání přibližovalo, začal jsem si uvědomovat, že to byl ode mne nezodpovědný, příliš ambiciózní slib. To by chtělo knihu a několik let pilné práce. Co mohu dnes nabídnout, je jen několik stručných poznámek.

Jestli si to neidealizují, školu jsme tehdy brali vážně. Muselo se do ní chodit, a to i na přednášky. A navíc – po celou dobu našeho studia – i v sobotu. To už si dnes mnozí nedovedou ani představit.

Na VŠE jsem nastoupil v září 1958, tedy ve chvíli, kdy ještě ani zdaleka nebyla na světě většina rodičů dnešních studentů. Tedy už dávno. Bylo to po absolvování jedenáctileté střední školy, ve věku pouhých 17 let. Dnes jsou studenti daleko starší. Svou moc si právě upevňoval prezident Antonín Novotný a vyhlásil tehdy nechvalně proslulé tzv. „Novotného prověrky“. Po jejich absolvování jsem si musel vyslechnout, že nestačí mít jen výběrné studijní výsledky, protože v tom zbývajícím, v politické angažovanosti, jak mi bylo řečeno, zaostávám.

Jestli si to neidealizují, školu jsme tehdy brali vážně. Muselo se do ní chodit, a to i na přednášky. A navíc – po celou dobu našeho studia – i v sobotu. To už si dnes mnozí nedovedou ani představit. Myšlenka vedlejšího pracovního poměru byla nepředstavitelná, jediným možným zdrojem doplňkového příjmu byla prázdninová brigáda nebo dávání kondicí.

Myšlenka vedlejšího pracovního poměru byla nepředstavitelná, jediným možným zdrojem doplňkového příjmu byla prázdninová brigáda nebo dávání kondicí.

Zkoušky byly – s výjimkou matematiky a statistiky – výlučně ústní. Učitelé si na ně museli udělat čas. Byli jsme rozděleni do tzv. studijních skupin, což znamenalo, že jsme po dobu studia měli stabilní spolužáky. Díky tomu vznikla jistá, pár let trvající entita. Neexistovala jen proměnlivá seskupení studentů, jako je tomu dnes. Učitelé byli lepší a horší, ale přistupovali jsme k nim s respektem.

Se seriózní ekonomickou vědou, to znamená se standardní ekonomikou, jsme se sice nesetkali, ale museli jsme číst nikoli zjednodušené učebnice, nýbrž samotného Marxe. Alespoň my pražští, na koleji prý už nějaké poloamatérské „výcucy“ kolovaly. Ale nebyl xerox, nedalo se to snadno rozmnožovat.

Studovat komplikovaný Marxův Das Kapital, zejména jeho 1. díl, bylo užitečným intelektuálním cvičením. A student se s tím musel snažit vypořádat, což nebylo vůbec snadné.

Na obchodní fakultě jsme měli čtyři roky čtyřikrát týdně tři jazyky. Když vidím dnešní jazykové znalosti absolventů VŠE, zoufám si. Matematika a statistika – nikoli příliš složitá – sloužily jako „gate-keepers“, jako strážci bran, které leckoho, kdo se pořádně učit nechtěl, dál nepustily. V rozporu s dnešní představou o tehdejší době ani tzv. vědecký komunismus nebyl vyučován s potřebnou přesvědčivostí. Starých, přesvědčivých a přesvědčených marxistů bylo mezi učiteli málo a noví se to teprve učili.

My, normální lidé s průměrným IQ, jsme se po celou dobu studia museli učit. Panoval řád. Na zkoušky byly červen a leden, čtyři-pět zkoušek za měsíc, žádné tři zkoušky za týden.

My, normální lidé s průměrným IQ, jsme se po celou dobu studia museli učit. Panoval řád. Na zkoušky byly červen a leden, čtyři-pět zkoušek za měsíc, žádné tři zkoušky za týden. Kéž by dnes bylo řádu více. Kéž by byli dnešní studenti méně rozptylováni, ale z toho bych se neodvážil vinit jen je.

Mohl bych pokračovat, mohl bych kritizovat komunismus a ideologické prvky ve výuce, ale to by bylo banální. A laciné. A známé.

Trápí mne dnešek. A dnešní kvalita školy. My, ekonomové, myšlenkově žijeme ve světě časových řad, méně ve světě dat prostorových či průřezových. Proto se přimlouvám za hodnocení v čase, ne v prostoru. Neodvážil bych se porovnávat kvalitu VŠE s podobnou školou ve Finsku, Irsku či Texasu. Trápí mne dnešní úroveň znalostí v porovnání s minulostí. Svým synům, dnes už vlastně vnoučatům – když vidím rozsah jejich mimoškolních aktivit – říkám, že jsou buď daleko chytřejší, než jsme byli my, nebo je toho učiva méně. Nebo se musely snížit nároky kladené na studenty. Jiné vysvětlení nemám.

Změnila se doba, změnili se studenti. Před 20 lety jsem zde vyslovil tyto věty: „Vysoká poptávka zaměstnavatelů po graduovaných ekonomech činí ekonomické vzdělání relativně atraktivní, což mnohé studenty poněkud ‚rozmazluje‘. Za nezdravý trend považují narůstající počty studentů, kteří paralelně studují jinou vysokou školu nebo jsou zaměstnaní na plný úvazek, což si jako bývalý pilný žák nedovedu představit. Neučme studenty memorovat encyklopedická fakta, vzorečky a vládní vyhlášky. Nevychováváme úzce specializované a pro potřeby praxe ‚na míru šité‘ odborníky bez širšího společenskovedního rozhledu a bez ▶

Před padesáti lety zemřel Ludwig von Mises

Skoro jsme na to zapomněli, vlastně skoro stejně jako bývá zapomínáno na něho. V polovině října, přesně 10. října, uplynulo 50 let od smrti jednoho z největších ekonomů minulého století, Ludwiga von Misesa. Bylo to ve chvíli tzv. normalizace, kdy se o jednom z největších obhájců svobody a volného trhu mluvit skoro nemohlo. Vzpomínám, že náš tehdejší deník Lidová demokracie (spojený s komunisty tolerovanou Československou stranou lidovou a nijak ekonomicky a už vůbec ne protřžně orientovaný) otiskl třířádkovou zprávu, že ve věku 92 let zemřel v New Yorku Ludwig von Mises. Jako jediné médium u nás.

Zdálo se mi, že to je jako zpráva z minulosti. Nebylo nás mnoho, kteří jsme tehdy Misesa studovali a kteří jsme jím byli naprosto oslněni, ale pro všechny z nás byl Mises naprostou minulostí. Jeho první slavná kniha, kterou publikoval ve věku 31 let v roce 1912, pod názvem The Theory of Money and Credit, byla originálním příspěvkem k monetární teorii a k makroekonomii vůbec. Když jsem se prvně setkal s ekonomikou, zdálo se mi už tehdy být prehistorií. A najednou jsem v říjnu 1972 objevil, že Mises žil až do této chvíle. Ve své „mladické“ nerozváženosti jsem ještě nechápal rozměr lidského života.

V souvislosti s naší významnou ekonomickou reformou 60. let, která objevila trh a chtěla ho spojit s centrálním plánováním, jsme se dostali ke slavné „při“ o socialismus (jak se tehdy říkalo komunismu). Tuto při vedl Mises spolu s Hayekem na straně jedné a se socialisty Langem a Lernerem na straně druhé. To byla jediná chvíle, kdy se tomuto problému věnovali nejslavnější osobnosti tehdejší ekonomické vědy. Od té doby se tomu teorie (s velkým T) už nikdy nevěnovala. Považovala to v podstatě za vyřešené. Je třeba říci, že nejslavnějším předstupněm této diskuse třicátých let byla publikace Misesa z roku 1920 s názvem Economic Calculation in the Socialist Commonwealth, v níž Mises ukázal nemožnost ekonomické kalkulace v netržní ekonomice, tedy bez trhu. Nezapomenutelný je jeho výrok, že bez trhu a cen je jakékoli ekonomické rozhodování „skok do tmy“. Snažím se to svým studentům na VŠE stále připomínat, navíc s vědomím, že dnešní ▶

oklešťování trhu a cen grýndýly všeho druhu nás vede k tomu, že stále častěji – my všichni, v čele s naší vládou – skáče-me do tmy. Tento přínos Misesa nemůže být nikdy zapomenut.

Souhrnem veškerého Misesova díla bylo jeho slavné, nebo jeho slavná Human Action. Ta je nejkompexnější obhajobou ekonomického uvažování a ekonomického myšlení, jaká kdy byla napsána. V němčině byla vydána v roce 1940, v angličtině v roce 1949. Je to obří kniha, v normálním životě se skoro nedá přečíst. Já měl šanci číst ji v unikátní chvíli, kdy jsem byl v roce 1970 vyhazován z Ekonomického ústavu ČSAV, měl jsem tam ještě chodit, ale nic ode mne nechtěli. To byl okamžik na čtení Misesovy Human Action.

Je v ní všechno, ale minulý týden mne v americkém časopise The Freeman překvapilo, že z ní vybrali několik vět, které se mi ani nezdá, že mohly před 80 lety trápit Misesa, neboť trápí nás teď. Mises tehdy psal o samozvaných (self-appointed) elitách supermanů, o slepém spoléhání se na experty a o nekritickém přejímání populárních frází a předsudků. Některé z nás, které tolik trápí dnešní expertokracie, ani nenapadlo, že o tom psal už tehdy Ludwig von Mises.

Mně bylo vždycky sympatické Misesovo tvrzení, že se „všichni rozumní lidé musí seznámit s učením ekonomie“ a že je to „naší primární občanskou povinností“. Ve svém textu z roku 1971 (publikován v mé knize Podtrženo, vydané Echo Média v roce 2021) jsem citoval tuto Misesovu knihu, která protestovala proti „revoltě proti ekonomii, kterou je všeobecné nepochopení úlohy, kterou sehrála ekonomická svoboda ve vývoji posledních dvou set let“. Ano, Mises to všechno dobře věděl.

Václav Klaus, publikováno
v Lidových novinách pod názvem
„Stále častěji skáče-me do tmy“,
18. října 2023

schopnosti tvořivého myšlení.“ Myslím, že bych tyto věty teď mohl či dokonce měl zapakovat. A spíše ještě dále rozvíjet.

Změnili se i učitelé. Došlo k vychýlení ve struktuře práce vysokoškolského učitele. Dříve byla jeho hlavním úkolem pedagogická činnost, dnes je to věda a získávání grantů. Pedagogická činnost je už pro některé trochu na obtíž. Před lety jsem urazil rektora jedné mimopražské vysoké školy, když jsem při jeho slavnostní inauguraci řekl, že jsem v jeho proslovu opakovaně slyšel o budování „center excellence“, ale že jsem od něho neslyšel ani jedno ze slov pedagogická činnost, výuka, vedení studentů, motivace studentů k oboru, atd.

Došlo k vychýlení ve struktuře práce vysokoškolského učitele. Dříve byla jeho hlavním úkolem pedagogická činnost, dnes je to věda a získávání grantů.

Je realitou dneška, ale nemělo by to být omluvou, že desítky soukromých škol vedou k rozmělnění velmi omezeného počtu kvalitních univerzitních učitelů a k jejich cestování ze školy na školu. Ne dvakrát za život, ale dvakrát za týden. Je to na úkor osobního kontaktu se studentem. I spojení dvou vyučovacích hodin v jednu (bez přestávky) vede k tomu, že učitel nemá šanci o přestávce mluvit se svými studenty. A to nebudu radši ani zmiňovat své otázky nad kvalitou zahraničního studia pod heslem tzv. „erasmu“.

Na dnešní VŠE je spousta nových, zajímavých předmětů, ale nejsem si jist, že se studenti učí ekonomicky myslet. Nejsem si jist, že jsou svými učiteli vedeni k „the economic way of thinking“. Nejsem si jist, že je jejich učiteli ekonomická teorie a její vnitřní logika (nikoli různé ekonomické techniky) dostatečně důsledně vyučována. Trápí mne to o to více, že jsem přesvědčen, že není nic praktičtějšího než dobrá teorie. Ekono-

mie – zejména ve střední Evropě – vyrostla z kameralistiky, z nauky potřebné pro vysoké státní úředníky. Skutečnou ekonomii bychom opouštět neměli, zejména ne tímto směrem.

Nebudu radši ani zmiňovat své otázky nad kvalitou zahraničního studia pod heslem tzv. „erasmu“.

Ekonomie je společenská, tedy nikoli přírodní věda, a to vyžaduje učit se z dějin ekonomických doktrín a z ekonomické historie. Děláme to? Ve fyzice to nutné není, v ekonomii je. Zvládají studenti práci s daty? A jsou k tomu vedeni? Neodvažují se zeptat dnešních absolventů, co je to směrodatná odchylka nebo koeficient autokorelace.

Neodvažují se předpokládat elementární znalost dvou-tří jazyků. My jsme si před šedesáti lety přidávali další, tedy čtvrtý, nepovinný jazyk. Já sice neumím dnešní kouzla s počítači, ale vím, že vědomosti jsou něco jiného než vygooglitelné informace. A že vědomosti jsou jediná cesta, jak se nestát obětí desinformací.

Neumím dnešní kouzla s počítači, ale vím, že vědomosti jsou něco jiného než vygooglitelné informace. A že vědomosti jsou jediná cesta, jak se nestát obětí desinformací

Otevřít tuto Pandořinu skříňku by už ale bylo více o dnešním světě než o dnešní VŠE. Proto ji otevírat nebudu.

Děkuji za pozvání. Škole přeji další úspěšná léta. A hlavně kvalitní a o ekonomii se zajímající studenty

Homecoming, setkání absolventů VŠE u příležitosti 70. výročí založení VŠE, 21. října 2023, VŠE Praha.

Pohár trpělivosti ještě nepřetéká, ale...

Ivo Střeček
člen správní rady IVK

Ve stínu otrěsných scén útoků palestinského hnutí Hamás na Izrael a odvetných úderů Izraelců na Gazu zcela zanikly výsledky zemských voleb v Bavorsku a Hesensku. Měli bychom si jich všimnout z několika podstatných důvodů.

Za prvé, v Bavorsku a Hesensku žije dohromady jedna čtvrtina všech obyvatel Spolko-

vé republiky Německo. Politické preference tak významné části německé společnosti, vyjádřené v nedělních volbách, proto nelze zjednodušovat či zlehčovat. Za druhé, Bavorsko a Hesensko jsou spolkové země patřící do „západního“ Německa, nejsou to země bývalé NDR. Nad názory voličů v „západních“ regionech není možné tak snadno mávnout rukou s pohrdáním, že „demokracii se teprve učí“. Za třetí, Bavorsko je po celé poválečné období nedotknutelnou baštou křesťansko-sociální strany a i sebemenší ztráty ve veřejném mínění se propisují do ztrát konzervativců (můžeme-li tak koalici CDU-CSU nazývat) v celostátních

parlamentních volbách. Za čtvrté, a to je to nejpodstatnější, bavorské a hesenské volby jsou průběžnou výpovědí o aktuálních náladách německých voličů.

Nad názory voličů v „západních“ regionech není možné tak snadno mávnout rukou s pohrdáním, že „demokracii se teprve učí“.

V Bavorsku zvítězila CSU, v Hesensku CDU. V obou spolkových státech zcela propadli sociální demokraté a v obou spolkových státech vcelku výrazně posílila Alternativa pro

Německo (v Bavorsku o 5 p. b., v Hesensku o 3 p. b.). Všichni ostatní (především vládní koaliční strany) oproti dřívějším volebním výsledkům oslabili. Co z toho lze vyčíst?

AfD tím, že se po léta nebojí pojmenovávat nejdůležitější společenské problémy jako je imigrace a s imigrací narůstající potíže uvnitř německé společnosti, evidentně svým programem oslovuje stále širší část voličů. Proto přestává být i pro voliče ze západní části Německa „toxickou“ stranou. To, že zbytek politické scény dělá chybu a s AfD odmítá spolupracovat, AfD v očích voliče nijak nediskredituje, ale činí z tohoto politického subjektu vyhledávanou alternativu. Nepomohla ani letitá ostrakizace AfD, její vytěšňování na samotný okraj politického spektra, obviňování z „populismu“ či dokonce z pokusu vykreslit ji v očích voličů jako návrat čehosi „nahnědlého“.

Zemské volby v Bavorsku a Hesensku ukázaly, že veřejné mínění německých voličů se mění, protože se mění i jejich priority. Není třeba podléhat nemístnému optimis-

mu a věřit, že by Němci neočekávaně „pocitli“ a upustili od „zeleného“ blouznění (na to získali Zelení stále ještě dost hlasů), ale evidentní je, že mezi volební priority se postupně dostávají bezpečnostní obavy Němců plynoucí ze situace mimo Německo, ale také uvnitř Německa samotného.

Zemské volby v Bavorsku a Hesensku ukázaly, že veřejné mínění německých voličů se mění, protože se mění i jejich priority.

Potvrzením těchto nálad je i v poslední době výrazně vzrůstající tlak německých příhraničních regionů a jejich představitelů na zavedení přísných hraničních kontrol jako jediného možného opatření, jak zabránit přílivu ilegálních migrantů do země. Schengen – neschengen. „Situaci, jaká je nyní, už nelze udržet. Nemáme byty, nemáme integrační kurzy. V některých našich školách už jsou třídy, kde je 60% dětských migrantů,“ stěžuje si

aktuálně jeden ze starostů jakéhosi německého pohraničního města.

Ono merkelovské „my to zvládneme“ už v Německu neplatí. Nejnovějším příkladem, který rozbouřil část německého veřejného mínění, byly frenetické demonstrace palestinské komunity na Sonnenalle v Berlíně, kde tamní Palestinci oslavovali krvavé útoky teroristů z Hamásu na Izrael. Běžný Němec (ale také Brit, Holanďan, Belgičan nebo Francouz, v jejichž zemích probíhaly podobné „oslavy“) se tak musí ptát, jak je možné, že v jeho zemi se dostaly události už tak daleko, že nepřátelé se se svým nepřátelstvím nemusí tajit, mohou v německých ulicích bez překážek dávat najevo míru své nenávisti vůči civilizaci, která je přijala, která jim poskytla všechny dosažitelné výhody a která – ve své slabosti – se nechá vysmívat a otevřeně urážet.

I v tomto světle čteme výsledky voleb v Bavorsku a Hesensku. Pohár trpělivosti u německého voliče sice ještě nepřetéká, ale určitě se již plní.

10. října 2023

Mesianismus liberální demokracie po česku

Filip Šebesta
Institut Václava Klause

Vlastně by to bylo trochu k smíchu, kdyby to nebylo k pláči. Politici země s jedním z nejnvýraznějších propadů životní úrovně a s rekordní nespokojeností občanů s jejich politickým vedením, neboli politici naší země, moralizují a karatsky se vměšují do vnitřní politické debaty v okolních zemích. Prezident mistruje Slováky koho (ne)mají volit. Ministr zahraničí Poláky na co se mají dívat v televizi. A všichni dohromady Orbána... tak nějak za všechno. A o Německu a jeho vztahům k Rusku a Číně? To si taky samozřejmě myslíme svoje (i když možná úplně svoje ne). Ale ono to Německo je přeci jen moc velké a moc blízko, to není zdánlivě daleká Čína.

Aniž by měli vládní politici doma být jen částečně „hotovo“, věnují obrovskou pozornost všem okolo, jenom ne sobě samotným, svým skandálům a lumpárnám a své práci. Vládu neschopnou udělat cokoli s veřejnými financemi přitom už kritizuje i její blízké okolí a podivné hradní patlalství bije stále více do očí. Média s vidinou mezinárodní pozornosti ale přirozeně české výtky vůči zahraničí vždy ochotně přijíví.

Jde o to zalíbit se, signalizovat v likvidační debatě mezi liberální demokracií a nepřipustným populismem ty správné postoje. Hlavně být za jedno s bruselskými a washingtonskými. S „korporátně-státním univerzitně-elitářským komplexem“, jak to v *Hungarian Conservative* hezky nazývá Brian

Patrick Bolger. Že tím ohrozíme vlastní zájmy a antagonizujeme si část politické scény u sousedů, se kterou možná bude potřeba v budoucnu jednat, nikoho nezajímá.

Prezident mistruje Slováky koho (ne)mají volit. Ministr zahraničí Poláky na co se mají dívat v televizi. A všichni dohromady Orbána... tak nějak za všechno.

Jsou přeci síly, se kterými se nemluví. Které je třeba ignorovat, dělat že neexistují. Jednat a spolupracovat je možné jen s těmi, kdo mají stejný názor, tak nějak vypadá v pojetí některých dnešních liberálních demokratů žitá politická praxe.

Součástí té je i aktuální nelibost prezidenta Pavla nad tím, že by Česká republika měla svého velvyslance v Moskvě. Jakoby diplomatické styky byly nějakou odměnou, kterou si zaslouží jen ti, se kterými souhlasíme – nejsou. Nejsou ani žádnou legitimizací chování státu, do kterého velvyslance vysíláme. Je to pracovní nástroj. „Diplomacie je prostředkem k dorozumění mezi státy. Slouží zejména k řešení konfliktních situací mírovou cestou, tedy pomocí vyjednávání...“ (*Wikipedia*) Z logiky věci má diplomacie větší dopad právě tam, kde nějaký konflikt je, spíš než tam, kde je potřeba přátelské vztahy „jen“ prohlubovat a rozvíjet. Koneckonců potvrzuje to i fakt, že řada států v reakci na ruskou agresi vůči Ukrajině své zastoupení v Moskvě naopak rozšířila nebo povýšila na velvyslancek z nižších diplomatických úrovní.

Čím to, že v Čechách se vše vždy takto přehání? Kde se bere tento podivný český mesianismus a snaha dokazovat mocnějším, jak jsme jím blízcí? Často na úkor vztahů s těmi skutečně blízkými. Které tak snadno a ochotně obětujeme a ve vztahu k nimž demonstrujeme svou „prozápadosť“ poukazující na jejich „zaostalost“. Na Západě je to přitom každému jedno. Ten má o nás jasno. Blízcí si toho ale všímají. Komplex druhořadosti a nesebevědomí vůči Západu se obrací ve velké sebevědomí a v pocit morální převahy vůči Slovákům, Polákům, Maďarům. Ale taky Rusům a Ukrajincům.

Z logiky věci má diplomacie větší dopad právě tam, kde nějaký konflikt je, spíš než tam, kde je potřeba přátelské vztahy „jen“ prohlubovat a rozvíjet.

Ale kde hledat příčiny? Někde u husitství? V národním obrození? Nebo jinde? V jistém pokrokářství první republiky? Už tehdy jsme byli oním „ostrovem demokracie“. Ale třeba pro tradicionalistické Poláky (jistěže autokratické) spíše taková letadlová loď bolševismu ve střední Evropě. (Možná to vnímají dnes podobně.) Nebo je v tom Havlovo dědictví, jeho nepolitická politika srostlá s univerzalizmem atlantického humanitárního intervencionismu, která se znovu s touto vládou vydrala k moci? Nebo obecně naše národní nesamozřejmost, jak o ní psal Kundera? Nebo něco hlubšího? Asi od každého trochu. Zkrátka Pravda, a nic menšího než Pravda, vítězí. Mesianismus liberální demokracie po česku.

28. září 2023